

Volume 3, Issue 3(16), 2023

Journal of Physics and Technology Education

<https://phys-tech.jdpu.uz/>

Chief Editor:

Sharipov Shavkat Safarovich

Doctor of pedagogy, Professor, Rector of Jizzakh State Pedagogical University, Uzbekistan

Deputy Chief Editor:

Sodikov Khamid Makhmudovich

The Dean of the Faculty of Physics and Technological Education, dotsent

Orishev Jamshid Bahodirovich

Teacher of Jizzakh State Pedagogical University, Uzbekistan

Members of the editorial board:

Ubaydullaev Sadulla, dotsent

Ismailov Tuychi Djabbarovich, dotsent

Kholmatov Pardaboy Karabaevich, dotsent

Umarov Rakhim Tojievich, dotsent

Murtazaev Melibek Zakirovich, dotsent

Abduraimov Sherali Saidkarimovich, dotsent

Taylanov Nizom, senior teacher

Tagaev Khojamberdi, senior teacher

Tugalov Farkhod Karshibayevich, dotsent

Alibaev Turgun Chindalievich, PhD

Yusupov Mukhammad Makhmudovich, PhD

Kurbonov Nuriddin Yaxyakulovich, PhD

Irmatov Fozil Muminovich, PhD

Editorial Representative:

Jamshid Orishev

Phone: +998974840479

e-mail:

jamshidorishev@gmail.com

**ONLINE ELECTRONIK
JOURNAL**

“Fizika va texnologik ta’lim” jurnali

Журнал “Физико-технологического образование”

“Journal of Physics and Technology Education”

Indexed By:

Published By:

<https://phys-tech.jdpu.uz/>
Jizzakh State Pedagogical University, Uzbekistan

Nashr kuni: 2023-06-05

MUNDARIJA / CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

№	MUALLIFLAR/ AUTHORS/ АВТОРЫ	MAQOLA NOMI/ ARTICLE TITLE/ НАЗВАНИЕ СТАТЬИ	SAHIFALAR/ PAGES / СТРАНИЦЫ
1	<i>Umarov Rahim , Yusupov Kirmon</i>	<i>Sharq mutafakrlarining aqliy mehnat va tarbiya haqidagi qarashlari</i>	<i>5-9</i>
2	<i>Umarov Rahim, Isoqov Shohruh</i>	<i>Xalq hunarmandchiligi bo'yicha mashg'ulotlarni otkazish metodikasi</i>	<i>10-14</i>
3	<i>Abduvasiyev Sardor Bahrom o'g'li</i>	<i>Fizika fanini o'qitishda internet saytlaridan foydalanish imkoniyatlari</i>	<i>15-19</i>
4	<i>Abduvasiyev Sardor Bahrom o'g'li</i>	<i>Fizika fanida o'quv jarayonida elektron o'quv vositalaridan foydalanish metodikasi</i>	<i>20-23</i>
5	<i>Абдувасиев Садрор Баҳром ўғли</i>	<i>Альтернативные источники энергии-перспективы их использования и развития в узбекистане</i>	<i>24-27</i>
6	<i>Abduvasiyev Sardor Bahrom ugli</i>	<i>Methodology for using electronic learning tools in the educational process on the subject "Physics"</i>	<i>28-31</i>
7	<i>Igamqulova Zilola , Umirov Javlonbek</i>	<i>Oy tutilishi va uning shartlari</i>	<i>32-34</i>
8	<i>Ortiqova Ozoda Sharofovna</i>	<i>Modaning tarkibi, funksiyalari va rivojlanish qonuniyatlari</i>	<i>35-38</i>
9	<i>Ortiqova Ozoda Sharofovna</i>	<i>Jamiyat hayotida liboslarning o'rni</i>	<i>39-41</i>
10	<i>Yo'ldoshev Mirjalol , Allamuradov Husan, Rustamov Yoqubjon</i>	<i>Fotorezistorlarni dastur yordamida boshqarishni talabalarga o'rgatish</i>	<i>42-46</i>
11	<i>Orishev Jamshid, Majidova Hurriyat</i>	<i>O'quv mashg'ulotlarni tashkil etishda media ta'limning didaktik imkoniyatlari</i>	<i>47-51</i>
12	<i>Orishev Jamshid, O'rozov Bobur</i>	<i>Texnologiya fanini o'qitishda media ta'lim vositalaridan foydalanish</i>	<i>52-55</i>
13	<i>Rahimov Azizbek, Yaxshiboyevich</i>	<i>Savodxonlik elementlarini takomillashtirish - pedagogik muammo sifatida</i>	<i>56-59</i>
14	<i>Rahimov Azizbek, Parmanova Jumagul</i>	<i>Rassom asarlarida ayol timsoli</i>	<i>60-64</i>
15	<i>Rahimov Azizbek, Normatov Shuxrat</i>	<i>Milliy ruxdagi ganch o'ymakorligi</i>	<i>65-69</i>
16	<i>Ortiqova Ozoda, Rahmatva Shahlo</i>	<i>Korsetli libos tikish tarixi va rivojlanish bosqichlari</i>	<i>70-73</i>
17	<i>Alqorov Qodir Xolmatovich</i>	<i>o'quvchilarni texnik ijodkorlik faoliyatiga tayyorlashda fizika bilan texnika fanlari</i>	<i>74-78</i>

		<i>aloqadorligi</i>	
18	<i>Alqorov Qodir, Yusupov Kermon</i>	<i>Ta’lim tizimida ma’naviy barkamol avlodni tarbiyalashning pedagogik muammolari</i>	79-82
19	<i>Тугалов Фарход, Мамадиёров Уралжон</i>	<i>Физика ўқитишда талабаларнинг илмий дунёқарашини шакллантиришда муаммоли таълим технологияларининг ўрни</i>	83-86
20	<i>Тугалов Фарход, Беркинова Чехроза</i>	<i>Фундаментал фанларнинг аҳамияти</i>	87-91
21	<i>G`ofurova Aziza Xidirnazar qizi</i>	<i>Oliy ta’limda ixtisoslik fanlarni o‘qitish jarayonini takomillashtirish</i>	92-95
22	<i>Ortiqova Ozoda, Nazirova Nafisa</i>	<i>Milliy liboslarda bezaklar va pardoz- andozlarning ishlatilishi</i>	96-100
23	<i>Doniyorova Shahnoza, Urinboyeva Gulsevar</i>	<i>To’quvchilik san’ati va uning o’ziga xosligi</i>	101-104
24	<i>Doniyorova Shahnoza, Urinboyeva Gulsevar</i>	<i>Kreativ yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning art-dizaynga oid bilimlarini rivojlantirish prinsiplari</i>	105-107

TO’QUVCHILIK SAN’ATI VA UNING O’ZIGA XOSLIGI

Doniyorova Shahnoza Erkinovna¹, Urinboyeva Gulsevar Shuxrat qizi²

¹ *JDPU, Texnologik ta’lim va tasviriy san’at fanlari kafedasi o’qituvchisi*

² *Dizayn yo’nalishi talabasi, Jizzax sh., O’zbekiston*

e-mail:shdoniyorova@gmail.com

Annotatsiya: To’quvchilik san’ati, to’quv turlari, to’quvchilikning o’ziga xosligi haqida yoritilgan.

Kalit so’zlar: To’quvchilik, attorlik to’qimalar, asbestli iplar, naqshli to’quv, jakkard mashinasi, gobelenlar, kashtali to’qimalar, junli to’quvchiligi, ipak to’quvchiligi, oddiy to’quv, tvill to’quv, atlas to’quv.

Аннотация: Объясняется искусство ткачества, виды плетения, своеобразие плетения.

Ключевые слова: Вязание, вязание, асбестовая пряжа, узорное вязание, жаккардовое вязание, gobelen, вышивка, шерстяное вязание, шелковое вязание, полотняное вязание, вязание, атласное вязание с чеканкой.

Annotation: The art of weaving, types of weaving, and the uniqueness of weaving are explained.

Keywords: Weaving, Weaving, Asbestos Yarn, Pattern Weaving, Jacquard Machine, Tapestry, Embroidered Weaving, Wool Weaving, Silk Weaving, Plain Weaving, Twill Weaving, Satin Weaving chase.

Insoniyat tarixida to’qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarish bundan bir necha ming-yillar oldin ma’lum bo’lgan. Qo’lda ip tayyorlash va gazlama to’qish Hindiston, Xitoy, Misr va Urta Osiyoda miloddan bir necha asr ilgari ma’lum bo’lgan. To’quvchilik, shubhasiz, dunyoda eng qadimgi san’at va hunarlardan biri hisoblanadi. Ibtidoiy odam “tabiiy” mehnat quroli sifatida o’z qo’llaridan foydalana boshlagan tarixdan oldingi davrlarda u tirikchiligini osonlashtirish yo’llarini izlab, har xil narsalarni yaratdi.

Bunday ijodning eng oddiy usullaridan biri hayvon terisi tilimlarini, o’tlarni, qamishlarni, chirmoviqqlarni, buta va daraxt novdalarini bir-biriga o’rish bo’lgan. Qadimgi odamlar bu narsalarni yonma-yon qo’yib, bir-biriga o’rib chiqaverishgan. Natijada muayyan bir buyum hosil bo’lgan. To’quvchilik texnologiyasi bo’yicha har xil gilamlar, gobelenlar, mebelbop va kashtali to’qimalar ishlab chiqariladi. To’quv dastgohlarining to’qilishi va ishlatiladigan ip turiga qarab to’quvchilik quyidagilarga bo’linadi:

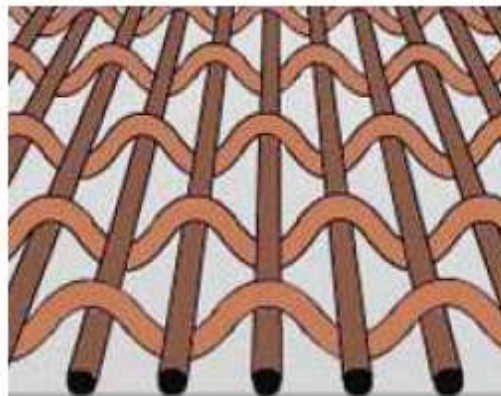
Paxta to’quvchiligi - yakka, eshilgan paxta iplari hamda paxta va kimyoviy tolalar aralashmalaridan to’qima ishlab chiqariladi.

Zigir to’quvchiligi - yakka va eshilgan zig’ir iplaridan, zig’ir va yarim zig’ir to’qimalari ishlab chiqariladi.

Junli to’quvchiligi - apparatli yoki ingichka yigirish sistemalari bo’yicha olingan yakka va eshilgan jun iplaridan junli va yarim junli to’qimalar ishlab chiqariladi.

Ipak to’quvchiligi eshilgan tabiiy ipak hamda kimyoviy iplardan to’qimalar ishlab chiqariladi. Texnik to’qima ishlab chiqarish - eshilgan tabiiy va kimyoviy iplardan transport piltalan, filtrlar, parashyut to’qimalari, yong’in qo’lqoplari, tormoz piltalari va konstruksion materiallar ishlab chiqariladi.

Shuningdek, shishali, uglerodli, metal hamda asbestli iplardan ham to’qimalar ishlab chiqariladi.

Attorlik to’qimalarni ishlab chiqarish - tasma, pilta va tayyor to’qimachilik buyumlari olish.

Ma’lumki, to’qima deb, ikki sistema iplarining o’zaro o’rilishidan hosil bo’lgan to’qimachilik mahsulotiga aytiladi. To’qima bo’ylamasi bo’yicha yotgan birinchi sistema iplari tanda , ko’ndalang yotgan ikkinchi sistema iplari esa arqoq iplari deyiladi.

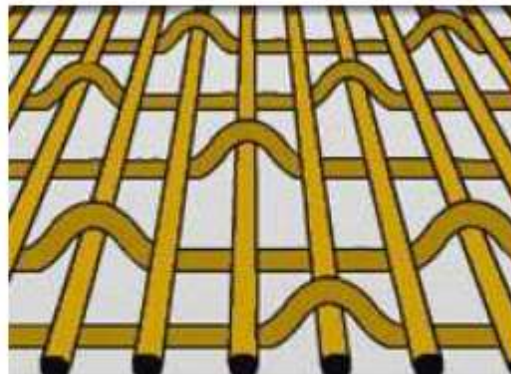
Oddiy to’quv - to’quvning eng oddiy turi. Unda har bir o’rash ipi bitta orqali to’quv ipi bilan o’raladi

Tvill to’quv - bu matoda chandiqlik hosil qiluvchi xarakterli qiya chiziqlar aniq ko’rinadigan to’quv turi.

Atlas to’quv - bu to’quv turi bo’lib, unda 1 ta to’quv ipi 4 yoki undan ortiq o’ralgan to’qimani bir-biriga yopishtiradi.

Atlas to’quv - bu to’quv turi bo’lib, unda 1 ta o’ralgan ip 4 yoki undan ko’p to’qimani ustiga tushadi.

Yupqa naqshli to’quvlarga asosiy to’quvlardan (tekislik, to’qmoq, atlas) va kombinatsiyalangan hosilalar kiradi.

Oddiy to‘quvlardan hosil bo‘lganlarga reps va gunny, tvildan hosilalarga - mustahkamlangan, singan, murakkab, zigzag va soyali shimlar, atlasdan hosilalar - mustahkamlangan va soya atlaslari kiradi.

Kombinatsiyalangan to‘quv asosiy va lotin to‘qimalarining birikmasidan hosil bo‘ladi. Kombinatsiyalanganlar orasida eng keng tarqalgani - vaflli to‘quv.

Gofret to‘qimasi - bu to‘qilgan to‘quvdan olingan olmos to‘quvidan hosil bo‘lgan to‘quv. Vaflli to‘quv natijasida matoda xarakterli to‘rtburchaklar hujayralar olinadi, bu mato qandolat gofretlariga o‘xshaydi, shuning uchun bu turdagi to‘quv nomi.

Murakkab to‘quvlar ko‘p sonli turli xil to‘quv turlarini o‘z ichiga oladi, ulardan eng keng tarqalgani ikki qavatli, ikki yuzli, ikki qavatli, qoziq va leno.

Katta naqshli to‘quv jakkard mashinasi bilan to‘quv dastgohlarida ishlab chiqariladi. Ular matoga turli shakldagi katta naqshlar hosil qiladi. Bu to‘quvlar oddiy va nozik naqshli to‘quvlar qo‘shilib ikki ip tizimidan hosil qilinganda oddiy, uch va undan ortiq iplar sistemasidan hosil qilinganda esa murakkab. Bunday to‘quvlar mebel va bezak matolari, gobelenlar va boshqalar ishlab chiqarishda qo‘llaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alimboev E.SH. va boshqalar “To‘quvchilik texnologiyasi va to‘quv stanoklari“ Toshkent, “ O‘qituvchi”- 1987y. 216 b.
2. Loktyusheva V.I.. Mashin i oborudovanie tkatskogo proizvodstva. M.: Legprombitmizdat, 1990.
3. Arnautov P.N. i dr. Tkatskie avtomaticheskie stanki STB. M.: Legprombitmizdat, 1973.
4. Raximxodjaev S.S. i dr. Teoriya obrazovaniya tkani. T-2006. Uchebnoe posobie.
5. Bukaev P.T. Ustroystvo i obslujivanie pnevmorapimix tkatskix stankov. M.: Legprombitmizdat, 1986.